

Nola egin ebaluazio formatiboa eta konpartitua Gorputz-Hezkuntzan



Ebaluazioak Gorputz-Hezkuntzan ere bete beharko lukeen funtzioaz

Ebaluazio-hezitzaileak hainbat funtzio bete ditzake: diagnostikoa, formatiboa, sumatiboa, kalifikatzailea, hautatzailea (selektiboa), sailkatzailea, multzokatzailea, eta abar. Zoritxarrez, ohikoena, batez ere haren funtzio kalifikatzailea eta hautatzailea erabiltzea da; hau da, hezitzaile gehienek kalifikatzeko ebaluatzen dute soilik, hiru hilabetearen eta ikasturte bakoitzaren amaieran nota bat jartzeko. Ebaluazioaren funtzio kalifikatzaile horrek harreman zuzena du funtzio hautatzailearekin (gainditu eta hurrengo ikasturtera pasatuko zara edo suspenditu eta errepikatuko duzu... edo ikasketak utziko dituzu), eta, beraz, eskolarrakastarekin edo porrotarekin.

Gure ustez, hezitzaileek funtzio formatzaileagoa eta hezitzaileagoa beteko duen ebaluazio bati eskaini beharko liokete beren denbora eta energia gehiena. Ebaluazio-eredu horri *formatiboa* eta *partekatua* esaten diogu. Ebaluazio formatiboaz ari garenean, bere helburua ikaskuntza-irakaskuntzaren prozesuak hobetzen laguntzea duen ebaluazioaz ari gara, ikuspegi hirukoitzetik



Victor PASTOR

SEGOVIAKO IRAKASLE UNIBERTSITATEA-
VALLADOLIDEKO UNIBERTSITATEA

begiratuta:

a. Ikaslearen ikaskuntza-prozesuak hobetzea, ikasle bakoitzak gehiago eta hobeto ikas dezan.

b. Hezitzaileek haien jarduna egunegun, ikasturtez ikasturte, hobetu ahal izatea.

c. Ikasgeletan garatzen den ikaskuntza-irakaskuntzaren prozesuak hobetzea.

Ebaluazio partekatua kontzeptuaren diogunean, berriz, ikasleek ebaluazio-prozesuetan parte hartzeaz ari gara, hezitzaile-

ekin batera eta elkarlanean. Hori guztia, hainbat teknikaren eta tresnaren bidez bidera daiteke.

Gorputz-Hezkuntza ebaluatzeko erak hainbat ikasmaitan

Nire ustez, oinarria beti bera da: Zein ebaluazio mota egin nahi dut nik Gorputz-Hezkuntzako irakasle gisa? Zein motatako ebaluazioari emango diot lehentasuna eta garrantzia?

Gorputz-hezkuntzan egiten den ebaluatzeko eta kalifikatzeko eredu tradizionaletik begiratuta erantzuna erraza da: ikaslearen gaitasunen eta trebetasunen ebaluazio sumatiboa eta kalifikatzailea egitea. Eredu horrek, Gorputz-Hezkuntzan ebaluatzeko eta kalifikatzeko testen eta proben erabilera ekarri du. Egunerokoan, mota batekoak Lehen Hezkuntzan eta beste mota batekoak Bigarren Hezkuntzan. Horixe izan da Gorputz-Hezkuntzan ebaluatzeko eta kalifikatzeko era tradizionala azken hamarkadetan. Gure iritziz, ordea, akats pedagogiko larria da, eta badira hamar arrazoi nagusi hori gainditu eta gure ikasgaiaren erabiltzeaz urritu. Hainbat argitalpenetan gai horretan

sakondu dute eta aukera formatiboagoak eskaini dituzte.

Ikuspuntu hezitzaileago batetik ere erantzuna erraza da, Gorputz-Hezkuntzan ebaluazio-formatiboari eta partekatuari lehentasuna eta garrantzia ematearen aukerari heltzea, hain zuzen. Lan egiten den ikasmailaren arabera, xede hori duten tresna zehatzak oso desberdinak izaten dira, noski. Baita beste hainbat aldagairen arabera ere: ikasturtea, ibilbidea, Gorputz-Hezkuntzan aurrez izandako bizipenak, maila akademiko, eta abar. Ostera, teknika nagusiak beti dira erabilgarriak, erabili nahi diren etapa dena delarik ere: ebaluazio jarraitua, auto-ebaluazioa, koebaluazioa, ebaluazio partekatua, feedbacka, ebaluazio dialogatua, behaketa, eta abar.

Azken bi hamarkadetan, pixkanaka, handituz joan da Gorputz-Hezkuntzako hezitzaileen kezka ebaluazio-eredu eta sistema formatzaileagoak eta hezitzaileagoak ezagutzeko eta garatzeko; egoera fisikoa edota gaitasun motriza neurtzeko testetan oinarritutako ebaluatzeko eta kalifikatzeko eredu tradizionala gainditu nahian. Zentzu horretan, ebaluazio-prozesuetan ikasleen parte-hartzea erraztea izan da gehien garatu den eskuhartze aukera. Era berean, kasu askotan, eskuhartze hori, gelako egunero lanean estrategia didaktiko berriak erabiltzearekin lotuta joan da. Estrategia horiek, argi eta garbi, ikasleen ikaskuntza handiagoa sustatzera bideratuak izan dira.

Pentsatzekoa denez, hezkuntzan egiten diren aldaketa guztietan bezala, aplikatzeko garaian gerta daitezkeen arazoan aurrean zalantza, erresistentzia, eta zenbaitetan heldur egoeretatik pasatzen da; batez ere lehen aldietan, aldaketa errotik gertatzen denean. Horregatik, garrantzitsua da jakitea ideiak zenbat eta argiagoak izan, garatu nahi ditugun proposamenak zenbat eta hobeto antolatuak izan (prozesua, erabili beharreko teknikak eta tresnak), eta gerta daitezkeen balizko arazoan aurrean erantzunak zenbat eta pentsatuagoak izan, orduan eta errazagoa gertatuko dela bidea.

Gorputz-Hezkuntzan ere diseinagarria eta aplikagarria ote da ebaluazio demokratikoa?

Erantzuna baiezkoa da: era berean,

baiezkoa da erantzuna edozein arlo kurrikular, gelari edo ikasmailari begira planteatzen badugu. Ebaluazio demokratiko kontzeptua ez dagokio soilik Gorputz-Hezkuntzari, kontzeptu orokorra da. Horregatik, irakasle eta hezitzaile askok jada jarri dute praktikan: irakasgai bateko espezialistak izan ala ez.

Ebaluazio demokratiko kontzeptua konplexua da. Abiapuntuan argi erakusten du ebaluazioaren jardunak alde teknikoak izateaz gain, inplikazio etiko indartsuak dituela ere. Izan ere, azaltzen dituen alde gehienak zerikusi zuzena dute boterearen erabilerarekin. Bide horretan, eta gure ikuspuntuaren arabera, ebaluazio demokratiko kontzeptua estuki lotuta dago ebaluazio-prozesuan ikasleen parte-hartzearekin: haiekin eztabaidatuta ebaluazio-irizpideetatik hasi eta haien azken aplikaziora arte. Ebaluazio demokratikoaren prozesu batek izan beharko lituzkeen oinarritzko ezagurri zenbait hauek lirateke:

- Informazio-trukaketaren garrantzia.
- Ikaslearen parte-hartzea ebaluazio-prozesuan.
- Kurrikuluma negoziatzeko eta elkarrekin kudeatzeko estrategien garapena.
- Ikaslearen eta irakaslearen arteko komunikazio-, elkarrizketa-, eta errespetu-harremanen izaera.
- Autokalifikazio-prozesuaren bidean aurrera egitea, botere partekatu eta dialogatua gisa ulertua (Kalifikazio-dialogatua)
- Metaebaluazio bat gauzatzea: hurrengo aplikazioari begira ebaluazio-sistema eta prozesua hobetzeko egin den ebaluazioa.

Nire ustez, oinarria beti bera da: zein ebaluazio mota egin nahi dut nik Gorputz-Hezkuntzako irakasle gisa? Zein motatako ebaluazioari emango diot lehentasuna eta garrantzia?



Ebaluazio formatiboa eta partekatua alternatiba bat da eta aukerak eskaintzen ditu

Badira bi hamarkada ebaluazio formatiboa alternatiba bat dela, eta ebaluatzeko eta kalifikatzeko eredu tradizionalak ematen dituen emaitzak baino hobek ematen dituen eredu dela erakutsi du. Denbora horretan, Gorputz-Hezkuntzako irakasle askok praktikan jarri dituzte ebaluazio-sistema horiek, eta aurretik erabiltzen zizuten ereduak aldatuta, horiek dituzten abantailak ikusi dituzte. Ebaluazio formatiboak eta partekatuak Gorputz-Hezkuntzan irakaspen hobek sortzen dituztela erakusten dituzten nahikoa argitalpen eta egiaztapen badira, dagoeneko. Era berean, gelan ikaslearen parte-hartzea eta elkarbizitza hobetu dela erakusten dute.



Ebaluazio-demokratiko kontzeptua ez dagokio soilik Gorputz-Hezkuntzari, kontzeptu orokorra da. Horregatik, irakasle eta hezitzaile askok jada jarri dute praktikan.



Bestalde, badira nahikoa arrazoi pedagogiko ebaluazio-prozesuetan ikasleen parte-hartzea sustatu beharra argitan utzi dutenak: bai autoebaluazio gisa, bai koebaluazio edota ebaluazio partekatu gisa ere. Gure ustez, arrazoi pedagogiko azpimarregarrienak hauek dira:

1. Ebaluazio era horiek ikasleen irakaspena eta burutzen ari diren prozesu hezitzaileak hobetzeko ahalmen handia dute.
2. Azterketa kritikorako gaitasuna eta autokritika garatzen laguntzen dute.
3. Ikaslearen autonomiaren garapena sustatzen dute, ikasten ikastea, jende arduratsuen prestakuntza eta hezkuntza demokratiko baten garapena bultzatzen dute.
4. Gure hezkuntza-pentsakerarekin eta gelan irakaskuntza-ikaskuntzaren prozesuak garatzeko moduarekin koherentzia handiagoa duen proposamena da.

5. Gaur egungo kompetentzien arabera lan egiteko planteamenduetarekin gehiago lotzen da.

Hainbat hausnarketa eta ondorio Gorputz-Hezkuntzako ebaluazio kuantitatiboaren eta kualitatiboaren arteko eztabaidan ateratakoak

Nire ustez, faltsua da Gorputz-Hezkuntzako ebaluazio kuantitatiboaren eta ebaluazio kualitatiboaren gaineko eztabaida hori. Gakoa ez dago ebaluazio-teknikak edo metodo kualitatiboak edo kuantitatiboak erabiltzean. Benetan garrantzitsuak diren galderak hauek dira: “Zertarako ebaluatu nahi dut?”; eta, batez ere, “Norentzat ebaluatu nahi dut?”. Gakoa beti egongo da zertan ematen dugun denbora gehiago eta zertan egingo dugun gure ahalegina: gure ikasleak kalifikatzen soilik edota denbora eta ahalegin hori erabiliko dugun, batez ere, gure ikasleek gehiago eta hobeto ikas dezaten, eta guk, hezitzaile gisa, pixkanaka hobetu dezagun. Hori da benetako eztabaida garrantzitsua: kalifikatzeko ebaluatzen dugu edo irakaspenak hobetzeko ebaluatzen dugu?

Egindako azterketa eta izandako eskarmentu guztiaren ondorio gisa, jendea animatu nahiko genuke gure ikasgai hezitzaileagoak, demokratikoagoak, eta formatiboagoak diren ebaluazio-ereduetan sartzeko jarraitzeko. Gero eta irakasle gehiago dira egunerokoan ebaluazio demokratikoa erabiltzen dutenak (tradizioaren pisuak sortzen duen zailtasunaren eta erre-

sistentziaren ginetik). Ona da jakitea koherentzia hezitzaile eta kurrikular horren bilaketan ez gaudela bakarrik; badirela kide asko bidea egin dutenak, eta sortzen zaizkigun arazo konponbidean edo egoera eta testuinguru bakoitzari hobekien egokitzen zaion norabidean lagun diezaguketenak. Aurrera, bada, bideak merezi baitu: bai maila profesionalean eta baita maila pertsonalean ere. ¥

Bibliografía

- LÓPEZ PASTOR, VM. (2004) “*La participación del alumnado en los procesos evaluativos: la autoevaluación y la evaluación compartida en educación física*”. Eta FRAILE ARANDA, A. “*Didáctica de la Educación Física: una perspectiva crítica y transversal*”. Ed. Biblioteca Nueva. Madrid. (265-291).

- LÓPEZ, VM.; GONZÁLEZ, M.; BARBA, JJ. (2005) “*La participación del alumnado en la evaluación: la autoevaluación, la coevaluación y la evaluación compartida*”. Tandem. Didáctica de la Educación Física, nº 17. Barcelona. Graó.

- LÓPEZ PASTOR, VM. (Coord.) (2006) *La Evaluación en Educación Física. Revisión de los modelos tradicionales y planteamiento de una alternativa: la evaluación formativa y compartida*. Buenos Aires. Miño y Dávila.

- LÓPEZ PASTOR, VM.; BARBA MARTÍN, JJ.; VACAS SAN MIGUEL, R. A.; GONZALO ARRANZ, A. (2010) “*La evaluación en Educación Física y las actividades físicas cooperativas. ¿Somos coherentes? Las posibilidades de la evaluación formativa y compartida*”. Eta VELÁZQUEZ CALLADO, C. “*Aprendizaje cooperativo en Educación Física. Fundamentos y aplicaciones prácticas*”. Barcelona: INDE (225-255).

- LÓPEZ PASTOR, VM.; BARBA MARTÍN, JJ.; GALA VALVERDE, A. (2008) “*Posibilidades de la evaluación formativa y compartida en los procesos de resolución de conflictos en Educación Física*”. FRAILE ARANDA, A. “*La resolución de los conflictos en y a través de la Educación Física*”. Barcelona: Graó. (163-208).

